

bet, atque concludit: «Eis qui in ecclesia sunt presbyteris obedire oportet, his qui successionem habent ab apostolis, sicut ostendimus; qui cum episcopatus successione charisma veritatis certum, secundum placitum Patris acceperunt: reliquos vero qui obsistunt a principali successione, et quocumque loco colliguntur, suspectos habere, vel quasi hæreticos, et malæ sententiæ, vel quasi sciendes et elatos, et sibi placentes» (1). Tertullianus pariter eadem ratione hæreticos insectatur: Edant ergo origines ecclesiarum suarum, evolvant ordinem episcoporum suorum, ita per successiones ab initio decurrentem, ut primus ille episcopus aliquem ex apostolis, vel apostolicis viris, qui tamen cum apostolis perseveraverit, habuerit auctorem et antecessorem. Hoc enim modo ecclesiæ apostolicæ census suos deferunt: sicut Smyrnæorum ecclesia Polycarpum ab Joanne collocatum refert: sicut Romanorum Clementem a Petro ordinatum itidem: perinde utique et ceteræ exhibent, quos ab apostolis in episcopatum continuatos, apostolici seminis traduces habeant. Confinçant tale aliquid hæretici» (2). Ita s. Optatus (3), s. Augustinus (*Contra epist. Fundam. cap. IV*), alique passim.

Quo principio semel constituto, jam sponte sua concludunt quæ subjiciuntur de doctrina apostolica colligenda ex apostolorum scriptis, de collatione doctrinæ cum doctrina apostolorum, aliæque ejusmodi quibus relabimur in controversiam de Scripturarum interpretatione, de sensu earum traditionali, ac jugi magisterio Ecclesiæ, quæ appositis locis expendimus. Si verum esset quod de ecclesiis protestantium asseritur ac de corruptione inducta a romana Ecclesia, verum pariter fuisset quod gnostici, manichæi, donatistæ aliæque ejusmodi pestes effutiebant, cum et ipsi clamarent se unice veram doctrinam intemeratam servasse, quæ corrupta fuerat ab Ecclesia romana. Nulla vero ratio apparet quare protestantes, russi, anglicani gnostici, manichæi ac donatistæ sub hoc respectu se præferant.

Ad 7. *Resp.*, cum s. Irenæo, Ecclesiæ romanæ testimonio standum esse, «quia semper in ea conservata est ea quæ est ab Apostolis tradita» (*Loc. cit. ex lib. III. cap. III. n. 2*); quæ quidem dignoscitur per nunquam interruptam rom. pontificum a Petro ad nos usque successionem, ut idem s. pater argumentabatur. Deinde dicimus quia sola fundata est super firmam petram quam nunquam vicerunt aut vincunt superbiæ inferorum portæ, ut loquitur s. Augustinus; quæ quidem est ratio quare, ceteris apostolicis ecclesiis ab apostolica doctrina deficientibus, sola steterit Ecclesia romana. «Ad quam necesse est omnem convenire Ecclesiam, id est, omnes qui sunt undique fideles,» ut prosequitur s. Irenæus (*Ibid.*)

(1) Lib. IV. *Cont. hæres.* cap. 26. n. 2. ed. Mass.

(2) Lib. *De præscript.* cap. 52. edit. Rigali.

(3) Lib. II. *Contra Parmen.* pag. 48. edit. Albaspinæ. Paris. 1551.

CAPUT IV. De Ecclesiæ dotibus.

Ecclesiæ origine, institutione et constitutione expensis ac vindicatis, una cum notis ex quibus ipsa a quavis adulterina societate quæ sibi christianæ Ecclesiæ nomen arrogat tuto internosci possit, supere t ut inquiramus quibus dotibus seu prerogativis divinus conditor Christus eandem instruxerit. Hæc autem dotes in eo a proprietatibus essentialibus differunt, quod istæ a rei natura, uti exposuimus, profluunt, illæ quodammodo eidem supervenire concipiuntur.

Præcipuæ vero Ecclesiæ dotes sunt: *indefectibilitas* in existendo, *infallibilitas* in docendo, *auctoritas* in regendo. Ejusmodi porro indefectibilitatem in existentia, infallibilitatem in doctrina, auctoritatem in regimine Christum Ecclesiæ suæ concessisse aut negant prorsus omnes acatholicæ sectæ, aut ita exponunt ut extenuent eas atque comminuant. Cum enim se illis destitui probe norint, nihil non moluntur ut veræ saltem Ecclesiæ easdem eripiant.

Ne autem, cum res adeo gravis agitur, quidpiam in ancipiti relinquatur, et ut lucido, prouti par est, ordine singula disponantur, totum hoc caput in tres articulos partiemur, ut distincte de unaquaque dote disseramus.

ARTICULUS I. De Ecclesiæ indefectibilitate.

Hæc afficit, ut innuimus, Existentiam ecclesiæ a Christo institutæ, ita ut illius vi ea perseveret usque in seculi finem in illa ipsa constitutione seu natura et proprietatibus suis tum internis tum externis in qua primitus existere cepit. Quare cum ex, ortu suo, Ecclesia et anima et corpore, atque utriusque nexu ex quo pendet mutuum commercium, constiterit, ac propterea una individua, sancta, catholica et apostolica, eadem semper perseveret, necesse est ut et eisdem notis semper cognosci possit, et eadem quovis tempore ab omnibus deprehendatur.

Ex hac indefectibilitatis notione inferimus primo: eam distingui tum a visibilitate, tum ab infallibilitate, tum denique a perpetuitate: visibilitas enim exterior tantum Ecclesiæ partem attingit; infallibilitas autem docendi munus; perpetuitas demum nil aliud importat in sui notione nisi nudam durationem, præsciendando ab ejus modo seu statu. Contra vero indefectibilitas dicit identitatem perpetuæ permanentiæ in sua natura.

Inferimus præterea perperam ab acatholicis aut coarctari hanc indefectibilitatem ad visibilitatem; aut in eo constitui, quod nunquam aliqui desituri sint, qui veram fidem profiteantur; aut in eo quod fidei essentialia, ut vocant, nunquam ab Ecclesia sint penitus defutura; aut denique hæc omnia simul ab eis permisceri (1); ex dictis siquidem hæc inter se

(1) Sic, inter ceteros, novissime se gessit J. Newman ex Oxoniensis in op. *Lectures on the prophetic office of the Church*, etc., seu *Lectures circa munus propheticum ecclesiæ spectatum relate ad romanum et protestantismum popularem*; Lond. 1857. ut patet ex his, quæ mox ex eo proferemus.

nequeant perturbari aut immisceri. His præmissis sit,

PROPOSITIO. — *Ecclesia Christi est indefectibilis.*

Etenim, ex vindicatis, ita a Christo instituta Ecclesia est, ut quovis tempore omnibus hominibus per eam suppetent media idonea ad salutem sibi comparandam; talis igitur quovis tempore perseverare debet, ut ab omnibus cognoscatur, et a qualibet secta jugiter secernatur. Jam vero talis non esset Ecclesia, si aliquando posset aliqua ex parte deficere; nam identica amplius non esset; cessaret una esse, sancta, catholica et apostolica, prout ejus natura juxta Christi institutionem postulat, nec amplius exterius præ se ferret notas apostolicitatis quibus ut vera Ecclesia internosci posset: homines proinde possent decipi, dum putarent veram Ecclesiam esse societatem illam, quæ reipsa non est nisi secta seu Satana: synagoga. Destituere eapropter mediis certis ac idoneis quibus, in negotio omnium maximo, sibi possent tuto prospicere. Quæ omnia absona sunt et contra finem quem Christus in Ecclesia condenda sibi præstituit.

Hinc cernimus Christum promissiones suas non ad certum tempus coarctasse, sed extendisse usque ad mundi exitum. Sane, Matth. XVI., indefinite de Ecclesia sua pronuntiat: «Et portæ inferi non prævalent adversus eam;» et ibid. XXVIII.: «Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, usque ad consummationem sæculi,» ut alia loca præteream non minus aperta et decretoria (1). Hæc porro omnia falsa essent si, ex aliqua sua parte, posset Ecclesia aliquando deficere, et aliter se habere ab eo statu ac natura in qua semel instituta est.

Quod magis adhuc elucet ex duplici analogia juxta quam vidimus Christum voluisse instituere Ecclesiam suam, ad modum scilicet individui jugiter viventis, seu personæ moralis; et ad modum, ut nonnullis placet, divinæ incarnationis per quam Christus ipse jugiter vivere pergat et operari in Ecclesia sua, ac per eam se hominibus manifestare. Hæc autem includunt ideam indefectibilitatis.

Demum factum ipsum perpetuæ permanentiæ Christi Ecclesiæ, scilicet Ecclesiæ catholicæ, cujusmodi perhibent omnia antiquitatis ecclesiasticæ documenta, nec non presens ejusdem status post tot sæcula perseverans, ineluctabili prorsus ratione confirmat indefectibilitatis a nobis assertæ prerogativa Christi Ecclesiam instructam esse (2).

DIFFICULTATES. *Obj.* Quæ a catholicis proferuntur ad indefectibilitatem Ecclesiæ adstruendam nihili prorsus pendenda sunt. Etenim 1. quamvis vera Ecclesia deficeret vel ex toto vel ex aliqua sua parte,

(1) Cf. Matth. XII, 28. Ephes. IV. 18., etc.

(2) Cf. quæ scripsimus in tract. *De vera religione*, p. 1. cap. 4. prop. IV. de perpetua christianæ religionis conservatione juxta Christi vaticinia et promissiones: quam non nisi in Ecclesia catholica seu romana ostendimus sortitam esse plenum exitum suum non obstantibus innumeris pene internis atque externis difficultatibus, ac jugi conspiratione tot ejus adversariorum ad eam, si fieri potuisset, penitus abolendam.

non propterea sequeretur homines omni destitui salutis medio; posset enim Deus supplere mediis internis, possent homines spiritu saltem conjungi cum vera Christi Ecclesia: præsertim cum error est omnino involuntarius et ineluctabilis; tunc enim nocere non potest, ut constat ex hæreticis *materialibus* nuncupatis. 2. Nec quidpiam magis evincunt Christi promissiones; quamvis enim sæpius promiserit Deus in V. T. populum hebraicum fore æternum, seu in perpetuum duraturum, defecit tamen. 3. Ratio est quia, licet promissiones a Deo Ecclesiæ factæ sint perpetuæ, possunt nostræ inobedientiæ vitio limitari; nec desunt 4. exempla divinæ voluntatis *arcone* frustratæ, quia Dei promissa quoad illarum in specie executionem poscunt hominis cooperationem, Deus autem non tenetur miraculis efficere, ut illa nunquam desit. 5. Neque *factum* pro catholicis unitatem subsistere (1). 6. Notum præterea est Basilium, Hieronymum, Bernardum, Ecclesiæ defectionem ætate sua deservisse (2). 7. Notum pariter est concilium Basileense deposuisse Eugenium IV eique suffecisse Felicem V. Eugenius tamen pontificatum gessit, ac reliquos, qui eum secuti sunt rom. pontifices, habuit successores; magna profecto defectio Ecclesiæ habenda hæc est (3). 8. Quis denique ignorat Christi verba, Luc. XVIII, 8: «Filius hominis veniens, putas, inveniet fidem in terra?» Ea item Pauli, II. Thess. II, 3: «Nisi venerit discessio primum, et revelatus fuerit filius peccati?» Quibus aperte prædicatur defectus Ecclesiæ totalis futurus, saltem tempore Antichristi. Ergo.

Resp. N. A. Ad 1. prob. D. Non sequeretur homines omni destitui salutis medio extraordinario, Tr. vel C. Ordinario, N. Jam vero quando Christus condidit Ecclesiam suam, intendit præbere hominibus medium ordinarium, seu potius collectionem mediorum, quibus omnes indiscriminatim uti quovis tempore possent ad salutem sibi comparandam. Si Deus voluisset ope interiorum mediorum nostram operari salutem, nulla fuisset Ecclesiæ instituendæ ratio (4). Mediis internis, tum extraordinaria ratione nobis prospicit Deus, quando nulla alia suppetit via, neque nostra culpa factum est, ut media nobis ordinaria

(1) Ita Newman op. cit. in Lect. VIII, quæ est *De indefectibilitate ecclesiæ catholicæ*, pag. 250. seqq. ubi omnia permiscet atque confundit.

(2) Apud Bellarmin. *De ecclesiæ milit. lib. III. c. 16.*

(3) Ita Calvinus in præfat. *Instit.* ubi prolato hoc argumento, subdit triumphum canens: «Hic deprehensi (catholici) hæreant necesse est... Aut igitur ecclesiæ formam aliter deficiant, aut quotquot sunt, habebuntur a nobis (hæreticis) schismatici, qui scientes volentes ab hæreticis ordinati sunt.»

(4) Hoc argumentum præclare evolvit Frid. Lucas non ita pridem ex quakeris ad religionem catholicam conversus in op. cit. *Reasons for becoming a roman catholic*, seu *Motiva ad religionem catholicam romanam amplectendam*. London, 1850, sect. 13, pag. 81 seqq.

defuerint. Deus etiam posset hoc universum regere absque causis secundis, quod tamen non præstat, si excipias casus extraordinarios, cum nempe prodigia operatur. Quod vero adjiciunt adversarii de conjunctione per spiritum cum vera Ecclesia, de errore ineluctabili, aut de hæreticis materialibus, locum pariter habere tantum posset in hypothese quod Deus nullum aliud medium suppeditaret: cum vero constet Deum alia ratione voluisse hominum salutem consilium, per institutionem videlicet Ecclesie visibilis atque externæ, quæque ab omni secta facile semper discerni possit, patet inutile prorsus esse ejusmodi effugium ab acatholicis excogitatum, qui nolunt veram Ecclesiam agnoscere. Hæc enim aliaque id genus tunc solum valerent, si omnis via interclusa esset ad veritatem inveniendam; sed si error voluntarius est, et ex sola pertinacia nolunt sectarii eam agnoscere, ipsi viderint si perniciem sibi consciscunt; Deus profecto in istorum gratiam aliam non inibit viam ad ejusmodi homines ab exitio revocandos.

Ad 2. N. Quo autem sensu Deus promiserit æternam fore populum hebraicum non uno in loco ipse patefecit, sive cum, Deut. XXIV, prædixit eum dispersum iri per universas mundi plagas; sive cum, Dan. IX, ejus prænuñtiavit rejectionem, et alibi passim. Lex ipsa mosaica, utpote typica, futuram ejusdem fœderis ac proinde populi cessationem non obscure indicabat. Nihil porro tale occurrit in Christi promissionibus respectu Ecclesie suæ perpetuo mansuræ; imo omnis conditio ab illis promissionibus aperte excluditur.

Ad 3. et 4. D. Si promissiones sint conditionatæ, C. si sint absolutæ, N. Si enim Dei promissiones absolutæ fuerint, nunquam fieri potest ut effectum suum non sortiantur: siquidem ipsi Dei fidelitati et veracitati innituntur. Inobedientia proinde ac defectus cooperationis provenire quidem possunt ex parte individuorum, uti reipsa in acatholicis contigit, nunquam vero ex parte ipsius Ecclesie, quia tunc Deus suis promissionibus plane deesset. Neque tamen ad hoc miraculis opus est, cum Deus subsidio et providentia sua omnia possit fortiter suaviterque sic attingere atque disponere ut finem suum cumulatissime obtineat.

Ad 5. N. Aliud porro est inculcare unitatem perfectam quæ in mutua charitate inter singula Ecclesie membra et amore consistit, eamque commendare, aliud autem in ejusmodi unitate Ecclesie indefectibilitatem constituere. Prius verissimum est, posterius vero omnino falsum. Cujusmodi sit unitas quatenus proprie as Ecclesie est ac proinde nota, in superiori capite exposuimus. Itaque unitas cordium, quæ ex charitate profluit, a singulis individuis pendet, qui possunt ab ea desciscere, juxta Christi prædictionem: «Necesse est, ut veniant scandala, verumtamen *non* homini illi per quem scandalum venit» (Matth. xviii. 7). Cui consonat Apostolus dicens: «Oportet hæreses esse» (1 Cor. xi, 19), id est divisiones et scissuras quæ ex infirma hominum natura dimanant. Si enim

Christus in ejusmodi perfecta animorum conjunctione constituisset Ecclesie suæ unitatem, non hominum sed Angelorum Ecclesiam condidisset. Cæterum, si agatur de Ecclesia universa, seu de toto corpore, ab illo neque ejusmodi charitas abesse potest; potest autem abesse ex parte singulorum membrorum, salva essentiali Ecclesie ipsius unitate (1). Ex falsa porro adversariorum hypothese provenit quod adjicitur de tot divisionibus post quas Ecclesie unitas subsistere nequit; ipsi enim pro certo assumunt Ecclesiam catholicam constare ex pluribus societatibus christianis, ut superius vidimus, quæ tamen hypothesis est gratuita et falsa. Si enim Ecclesia est individua, atque, ut loquuntur Patres, vestis Christi inconsutilis, dividi in partes non potest quin destruat; qui enim Ecclesiam scindere ac lacerare nituntur, non Ecclesiam reipsa scindunt, sed seipsos scindunt ab Ec-

(1) Optime Maldonatus in illa Christi verba, Joan. XIII, 33: «In hoc cognoscet omnes quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem», optime, inquam, scribit: «Caveat lector ne existimet eos qui fidem habent, caritatem autem non habent, Christi non esse discipulos. Nam et illi non solum nomine, sed re etiam ipsa discipuli sunt, cum ab eo discant, atque illi tanquam vero præceptori credant; cæterum imitatione morum ejus discipuli non sunt, quia quod Christus diligit, ipsi non diligunt. Et quia hoc etiam modo vult Christus omnes homines discipulos suos esse, et qui hoc faciunt, non solum veri, sed etiam perfecti discipuli ejus sunt, indicat alios, qui fidem habent, dilectionem autem non habent, suos non esse discipulos; sic plane, ut si quis pater neget eos suos esse filios, qui sibi moribus dissimiles sunt, non quod vere non sint filii, sed quod non quales esse oportebat. Frustra appellamur christiani (scribit Leo, serm. 6 De Nativitate), si imitatores non sumus Christi, qui ideo se vram dixit esse, ut conversatio magistræ formæ esset discipuli, et illam humilitatem eligeret servus, quam sectatus est Dominus.»

Ex hac observatione conuenit quod ex falso principio infert Newman, op. cit. pag. 241: «Sequitur solam antiquam, seu primitivam Ecclesiam nobis posse præbere exemplum fidei suæ, quandiu in se unitatem exhibuit.» De qua porro loquitur Ecclesia? Si de ipsis ejus incunabulis disserit, quando «Multitudinis credentium erat cor unum et anima una», sequeretur Ecclesiam paucorum dierum unice nobis posse præbere exemplum fidei, quod patet ipsum non admittere; quod si loquitur de Ecclesia insequentium seculorum, satis ei erit oculos conicere in documenta historica, ut in eis inveniat quovis seculo exemplum humanæ infirmitatis. Cæteris omissis, sat erit verba describere Eusebii, Hist. eccl. lib. VIII, c. 1, quibus statum Ecclesie nobis ob oculos ponit, instante persecutione Diocletiani, nempe sub finem sec. III et initium sec. IV. «Cum ex nimia libertate, inquit, in negligentiam ac desidiam prolapsi essemus; cum alter alteri invidere atque obtractare cœpisset; cum inter nos quasi bella intestina gereremus, verbis tanquam armis quibusdam hastisque nos mutuo vulnerantes; cum antistites adversus antistites, populi in populos collisi, jurgia ac tumultus agerent; denique cum iras et simulatio ad summum malitiæ culmen adolevisset... Cum vero, sensu omni destituti, de placando Dei numine ne cogitarem quidem; quia potius, instar impiorum quorundam res humanas nulla sollicitudine ac providentia gubernari rati, alia quotidie crimina aliis adijceremus: cum pastores nostri, sprete religionis regula, mutuis inter se contentionibus decertarent, nihil aliud quam jurgia, minas, amulationem, odia ac mutuas inimicitias amplificare studentes; principatum quasi tyrannidem quandam contentiose sibi vindicantes: tunc demum, juxta dictum Jeremie, obscuravit Dominus in ira sua filiam Sion, etc. Quod si demum Newman loquitur de illa Ecclesia ætate in qua nulla adhuc prodierint hæreses aut schismata, cum hæc ab ipsa ætate a orthoëa cœperint, patet nunquam nos invenire posse beatos illos dies in quibus Ecclesia antiqua et primitiva præbuerit, juxta adversarium, fidei suæ exemplum. Utique ipse alludere videtur ad schisma quod erupit ex parte Græcorum: verum nulla est ratio cur in illo schismate sistamus, potius quam in schismate novatianorum, ac donatistarum aut anglicanorum.

clesia (1): sunt siquidem sectarii, hæretici atque schismatici.

Ad 6. N. Si enim unum Hieronymum excipias, ceteri patres non de Ecclesia, sed de hæreticis factionibus loquuntur (2); quo autem sensu asseruerit Hieronymus mundum miratum se esse arianum, alias exposuimus (3).

Ad 7. D. Quando jam defecerat in conciliabulum et latrocinium, C. cum adhuc legitimum esset N. Et enim norunt eruditi omnes, nemine penitus dissentiente, concilium Basileense in conciliabulum et schismaticam factionem defecisse, cum Eugenio IV. legitimo pontifici opposuit antipapam Felicem V. qui paulo post infulam deposuit. Nullus intererat schismaticæ illi sessioni s. Sedis legatus, eaque majori parte ex presbyteris componebatur, qui denique se subjecerunt Nicolao V. Eugenio successorum (4).

Ad 8. D. In deductis Christi et Pauli testimoniis prænuñtiatur defectio plurimorum, præsertim vero maiorum ab Ecclesia, C. defectio ipsius Ecclesie N. Alioquin cum post Antichristi cladem gentes omnes et judæi ipsi convertendi ad Christum sint, veram Ecclesiam nulla ratione internoscere amplius possent (Cf. Rom. XI. 25). Accedit, longe verisimilius verba Christi de fidei perfectione in pluribus, non autem de

(1) Hoc est quod perpetuo inculcat s. Cyprianus, præsertim vero in aureo suo libro *De unitate ecclesie* ubi inter cetera pag. 198. edit. Maur. scribit: «Non enim nos ab illis (hæreticis et schismaticis), sed illi a nobis recesserunt. Et cum hæreses et schismata postmodum nata sint, jam conventicula sibi diversa constituerunt, veritatis caput atque originem reliquerunt.» Eadem docet s. Augustinus passim. Attamen si adversarios audias, præsertim vero Palmerium, non lutherani, non calviniani aut zwingliani, non anglicani se separarunt ab Ecclesia catholica seu romana, sed Ecclesia romana seu catholica separavit se ab illis. Nempe non rami ab arbore divisi sunt, aut rivus a fonte, aut radius a sole, sed arbor divisit se a ramis, fons a rivo, sol a radio, quæ quidem a sano et communi hominum sensu abhorrent, et pugnant cum ipsa rei natura. Interim advertant arborem sine ramis illis excisis virescere posse et fructus dare, item fontem sine rivo illo aquas emittere, solemque nova semper luce micare; areferi vero ramos excisos ab arbore, putrefieri rivi aquas et denique evaporare sine fonte, evanescere radium sine sole. Hæc sibi applicant sectarii ab Ecclesia romana seu catholica separati: hæc enim sors citius serius eos manet.

(2) Sane Hilarius dum in lib. cont. Auxentium n. 12. scribit: «Male vos parietum amor cepit, male ecclesiam Dei in tectis edificisque veneramini, male sub his pacis nomen ingeritis. Anne ambiguum est, in his antichristum esse sessurum? Montes mili, et silvæ, et lacus et carceres et voragine sunt tutiores,» loquitur de sola ecclesia mediolanensi in qua Auxentius fretus imperatoris favore occupabat illius ecclesie templum, eo quod dissimulasset vere fidei professionem, quam postea rebus immutatis deseruit. Cf. præfat. Maur. editor. opp. tom. II. pag. 587. seqq. impress. Veronæ, 1750. S. Basilii ep. XIII. edit. Maur. al. 69. item epist. 243. al. 70. deplorat calamitates ecclesiarum orientalium, quæ vexabantur ab hæreticis tolerantibus illius ætatis, describit vaferrimam agendi rationem episcoporum arianorum, et auxilium imploret episcoporum occidentalium, italorum et gallicorum, qui tunc pace fruebantur. Homiliani 49. in Matth. sub s. Joan. Chrysostomi nomine objectam, jam movimus spuriam esse.

(3) Tract. *De vera relig.* p. II. prop. IV. n. 95.
(4) Cf. Bellarm. loc. cit. Harduin. *Acta concil.* tom. VIII. col. 1229. seqq. Nat. Alexand. diss. VIII. in sec. 13. et 16. art. 5. qui quamvis acerimus sit concilii Basileensis propugnator, attamen fatetur, saltem ex defectu consensus Ecclesie, irritam fuisse et depositionem Eugenio et electionem Felicis. Verum omnino legendæ sunt animadversiones in concilio Basileense quas cit. dissertationi apposuit Roncaglia. De hoc concilio iterum redibit sermo.

fide ipsa absolute debere intelligi (Cf. Bellarm. loc. cit.).

ARTICULUS II. De Ecclesie infallibilitate.

Dum Ecclesia docendi munere fungitur, triplex officium exequitur, testis scilicet, judicis et magistræ. Testis quidem in proponendis fidei veritatibus quas a Christo accepit; judicis in dirimendis controversiis quæ vel fidem attingunt, vel ad eam referuntur; magistræ denique in ministerio quotidiano, quo viva voce et praxi fideles iis omnibus instruit, quæ ipsa intemerata doctrina et moribus informandis conferunt, eosque velut manu ducit ad æternæ salutis iter capeendum.

Ad singula hæc præstanda Christum Ecclesiam suam infallibilitate instruxisse contendunt catholici, inficiantur acatholici omnes, ut ei substituant systematica vel spiritus privati, vel interioris nescio cuius afflatus Spiritus Sancti, vel privata Scripturarum interpretationis aut alterius cujusvis inventi, postromis præsertim temporibus excogitati ad excludendam ab Ecclesia infallibilitatis dotem, qua semel admissa, sectarii se penitus contritum iri persentiunt.

Jamvero necessaria hæc prærogativa sub triplici quem diximus respectu, Ecclesiam a Christo instructam esse ostendere aggredimur. Ne autem quæ sumus expo-ituri simul collecta legenti tenebras offundant, constituimus integram hanc gravissimam questionem in duas partiri propositiones in quarum altera generatim vindicemus infallibilitatem Ecclesie in proponendis docendisque iis quæ ad fidem et mores pertinent, atque in dirimendis controversiis quæ circa eadem objecta exoriri possunt, sive prout testis, sive prout iudex, sive demum prout magistra est. Cum vero inter controversias quæ ad fidem referri innuimus, potissima ea sit, quæ afficit librorum sensum, seu, ut vocant, *facta dogmatica*, ejusdem Ecclesie infallibilitatem etiam in his dirimendis propugnabimus in altera propositione. Sit igitur exorsus a prima.

PROPOSITIO I. — Ecclesia Christi est infallibilis in iis omnibus quæ ad fidem et mores pertinent.

Christus ex dictis Ecclesie auctor ideo eam fundavit, ut per hanc homines doceret tutam salutis viam. Ergo eam infallibilitate instruxit sive ut testis est apud homines ejus doctrinæ quam ab eo accepit, sive ut iudex est in controversiis dirimendis quæ oriuntur aut oriri possunt circa verum ejusdem doctrinæ sensum, sive demum prout magistra est in ministerio suo exhibendo ad homines rite informandos.

Antecedens nec ab adversariis ipsis in dubium revocatur; ita porro evincimus consequens. Christus sibi metipso seu in sui locum Ecclesiam suffecit ad omnes homines in fide ac moribus docendos, eidemque missionem hanc difficillimam obeundam commisit ad omnes homines et in omnes ætates usque ad mundi finem; sigillum præterea divinæ hujus missionis eam præ se ferre voluit in signis et portentis, ceterisque extraordinariis donis, ut per ipsa fidem penes populos sibi conciliaret in hoc munere exequendo, (Vingt-sept.)

interius insuper gratiæ suæ subsidio ipse omnium corda illustrat ac permovet, ut doctrinæ sibi Dei nomine ab Ecclesia propositæ pronas admoveant aures eique obsequantur; æternas denique pœnas et supplicia comminatur obedientiam detrectantibus atque Ecclesiæ prædicationem respicientibus (1).

Jamvero hæc omnia absque infallibilitatis dote Ecclesiæ concessa non modo concipi nequeunt, sed plane absurda essent, et a pietate divina prorsus aliena. Absurdum enim imprimis est posse Ecclesiam falli, ac proinde homines decipere; quandoquidem Dei nomine, imo et in ejus locum suffecta manus illud implere debet, quod ipse prius inchoavit ac proseguendum eidem commisit apud omnes gentes per ejus ministerium illuminandas quibus tutam salutis viam constituit patefacere. Absurdum præterea est potuisse aut voluisse Christum divinam Ecclesiæ missionem miraculorum suorum sigillo communire quod homines invincibiliter ad errorem aut falsam doctrinam profitendam inducerentur. Quamvis enim daremus (quod falsum esse ostendimus), post sufficientem Evangelii promulgationem ejusmodi extraordinariæ dona in Ecclesia cessasse, cum tamen illorum ope primi fideles in Christum crediderint, ac se in Ecclesiam receperint, et propterea ad seram usque posteritatem, illis tanquam credibilitatis motivis, Ecclesia auctoritatem sibi conciliaverit, ad scopum nostrum perinde est. Semper enim verum foret, Deum prodigiis concurrisse ad obsignandam uti divinam illius Ecclesiæ missionem, quæ posset quovis tempore homines in errorem aut falsam doctrinam inducere, et quæ Dei nomine et auctoritate proponeretur. Absurdum pariter est Deum seu Christum gratiæ suæ subsidio homines inclinare, allicere ac flectere per pium credulitatis affectum ad obsequium et obedientiam præstandam Ec-

(1) Præclare Mœcher in cit. *Symbolica*, cap. 5. 56. scribit: « Une fois consommée, l'alliance avec les enfants de Dieu doit durer jusqu'au trépas. Le baptême est la porte de l'Église, l'admission dans la société des fidèles: il confère le droit, bien plus, il impose l'obligation de prendre part à toutes leurs joies, à toutes leurs douleurs. D'un autre côté, l'administration des sacrements, aussi bien que celle de la parole, a été identifiée par le Seigneur à l'apostolat: et encore à cet égard, ils sont à jamais attachés à la communauté, unis à elle d'une manière indissoluble. Ainsi donc l'union avec Jésus-Christ implique union avec son Église. Les liens qui rattachent à Jésus-Christ, enchaînent à l'Église: tous deux sont inséparables; il est en elle, et elle est en lui (Ephes. 5. 29-35). Par ces raisons mêmes, l'Église ne peut manquer à la partie de sa tâche, qui est de conserver la parole de Dieu; elle n'est point sujette à l'erreur. Comme elle que adoreur du Christ est incorporé à l'Église par des liens indissolubles: comme c'est elle qui le conduit au Sauveur, et qu'il ne reste en Jésus-Christ qu'autant qu'il demeure en elle, c'est l'Église aussi qui forme son cœur et son intelligence. Il ne peut donc lui refuser sa confiance. Dès lors il faut que cette confiance soit méritée. Il ne faut point que le fidèle, qui s'abandonne à l'Église puisse être induit en erreur; l'Église par conséquent ne peut défaillir de la vraie doctrine. »

Ceterum quod spectat ad conminationes quas Christus interminat incredulis, refertæ iis sunt sacræ litteræ. Sic ex gr. *Matth.* 10. 14. mittens apostolos ad annuntiandum regnum Dei: « Quicumque, ait ipsis, non receperit vos, neque audierit sermones vestros; exenites foras de domo vel civitate, excutite pulverem de pedibus vestris. Amen dico vobis: tolerabilius erit terræ Sodomorum et Gomeræorum in die judicii, quam illi civitati. » *Marci.* 16. « Qui non crediderit condemnabitur. » *Joan.* 3. 18. « Qui non credit, jam judicatus est. » Et alibi passim.

clesiæ a se institute, si hæc posset pro veritate errorem, pro vero cultu superstitionem, pro sanctis moribus perniciosos propinare. Multo vero minus posset Deus æterna comminari supplicia incredulis et obedientiam detrectantibus, si posset ab Ecclesia absolute decipi.

Diximus insuper hoc docendi munus Christum Ecclesiæ suæ demandasse explendum apud omnes homines et in omnes ætates, nimirum apud omnes homines tum præsentibus tum futuris usque ad sæculi finem, quia ipse « vult omnes homines salvos fieri et ad agnitionem veritatis venire (1 *Tim.* II. 4, seqq.)... et pro omnibus mortuus est (II *Cor.* V, 15)... et æqualiter cura est illi de omnibus » (*Sapient.* VI, 8). Porro infallibilitatis prerogativam ad id munus rite obeundum ex quo pendet æterna hominum salus, necessariam imprimis esse quoad omnes homines præsentibus ostendere operosum non est. Homines enim in duas distinguuntur classes, in eos scilicet qui jam intra septa Ecclesiæ sunt, et in eos qui sunt extra Ecclesiam: rursus aut hæretici, aut schismatici. Jamvero quoad ambas classes æque necessaria est Ecclesiæ infallibilitas. Ac primo quidem necessaria est quoad eos qui jam in Ecclesia inveniuntur, ut recte instrui ac doceri queant, ne in errores sanæ doctrinæ adversantes proruant, tum etiam ut in unitate conserventur et contineantur. Si nullum enim esset infallibile tribunal quod absque erroris formidine dirimere controversias posset, quæ quotidie exoriuntur sive circa germanum Scripturarum sensum, sive circa quælibet doctrinæ capita, nulla esset catholice ratio se Ecclesiæ decisionibus subjiciendi et captivandi proprium intellectum ejusdem definitionibus. Unusquisque posset pro lubitu sentire et credere, turbæque necessario nascerentur ac disputationes nullo unquam tempore absolvendæ in articulis maximi momenti, et perpetua inde confusio. Sola siquidem auctoritas infallibilitate destituta ad compescendas controversias religionis minime valet, nec nisi tyrannidem saperet velle sola auctoritate homines ratione præditos ad hoc potius quam illud fide credendum impellere (1).

(1) Cum libertas examinis, prout ostendimus, sit principium fundamentale protestantisismi, hoc ipso est fons uberrimus dissensionum ac divisionum, ita ut bissentum sectæ ex eo pullulaverint, et novæ quotidie oriuntur. Non alia ratione potuerunt lutherani, quos vocant orthodoxos (nam sicut habentur græci *orthodoxi*, russi schismatici *orthodoxi*, anglicani *orthodoxi*, sic etiam sunt lutherani *orthodoxi*, calviniani seu reformati *orthodoxi*), et reformati impedire plenam propriæ sectæ dissolutionem, quam adoptando practice viam auctoritatis quam theoreticæ rejiciunt. Exinde tot apud ipsos coactæ synodi, tot editæ fidei professiones, ut possent aliquo modo in unam coire societatem et fidei professionem. Cum tamen nullo jure id præstare potuerint utpote infallibili auctoritate destituti, iusta principium illud Lutheri quod vir unus spiritualis ac pius melius possit cognoscere veritatem quam universa Ecclesia, nulla ratione valuisse illam dissolutionem impedire, quæ suapte natura emergit ex principio essentiali et constitutivo protestantisismi. Quapropter per principium sanctiones, per edicta politica, aut etiam per decreta consistorialia sub gravissimis pœnis cogi membra singula debuerunt ad fidei professiones communi calculo profitendas; adigi ad ad de-
bent interposita juramenti religione, sive animi persuasionem habeant, sive non; nihil refert. Quis porro non videt ejusmodi agendi rationem absurdam omnino esse, ever-

Nec minus necessaria est ejusmodi Ecclesiæ infallibilitas quoad illos qui extra eandem Ecclesiam versantur; nullum enim infallibilitate destituta Ecclesia ad eos convertendos jus haberet; frustra missionarios ad illos mitteret, ut ipsos aut ab infidelitate, aut ab hæresi, aut a schismate abducerent; possent quippe reponere se in pari conditione esse, atque ita fere ratiocinari: Possimus quidem nos errare ac decipi, ac errare pariter ac decipi Ecclesia vestra potest dum testem se exhibet illius doctrinæ quam se a Deo accepisse contendit; errare potest in controversiis quæ agitantur; itaque in pari statu nulla est ratio quare ad eam accedamus, vel subjiciamus nos judicio ac magisterio illius fallibili perinde ac nostro. Major autem minorve probabilitas hæud excludit errandi formidinem, nec haberetur in eo nisi transitus ab opinione in opinionem. Cum tamen Ecclesia mandatum a Christo acceperit prædicandi, ac docendi omnes gentes, cumque Christus pœnas interminaverit obedientiam detrectantibus, necessario inferendum est divinam hanc missionem includere infallibilitatem, eique plane inhaerentem esse.

Porrige autem debere hanc eandem infallibilitatem in omnes ætates usque ad mundi finem, non minus luculenter elucet. Etenim si Christus Ecclesiam in locum sui suffecit ut id conficeret quod ipse in Judæa inchoaverat circa conversionem gentium; si eam dare constituit ut medium tutum quo homines ad veritatis a se prædicatæ cognitionem pervenirent; si donis extraordinariis eam communivit quibus ipsa divinam missionem suam comprobaret; si denique ingressum in Ecclesiam atque in ea perseverantiam voluit viam unicam esse omnibus hominibus salutem assequendi, evidens est coactari non posse Ecclesiæ infallibilitatem ad tria aut quatuor secula ita ut ulterius non protrahatur. Nam quæ motiva illam exigunt et exposcunt pro aliquo seculo, eadem militant pro omni seculo. Alioquin in longe deteriori conditione versarentur homines qui post ea secula orti sunt ab ea, in qua existerint qui vitam degerunt tribus quatuorve prioribus illis beatis seculis; idque absque ullo eorum

sivam ipsius protestantisismi principii, ac tyrannidem sapere, uti cupiose ac luculenter ostendit D. De Baudry in op. cit. *La religion du cœur*, Paris, 1840, trois. part. chap. 5. art. 5. Quod quidem fassus est vel ipse advocatus Jayet, unum ex præcipuis membris magai consilii protestantis in Helvetia in suo *Compte rendu*, pag. 522, his verbis: *Je ne conçois pas une confession de foi sans l'infaillibilité. La parole divine même, si elle présente quelque obscurité, ne peut être interprétée par des voix humaines. On nous a dit à la vérité que Dieu a employé des moyens humains pour se révéler à nous, mais n'oublions pas que ces voix humaines, qui nous ont transmis la parole de Dieu, avaient le don du Saint-Esprit. Je ne conçois pas que le langage inspiré puisse être interprété par des voix qui ne le sont pas. » Sed videsis ipsum auctorem art. cit. *De la tyrannie qu'on exerce sur les consciences en établissant, noir règle d'enseignement, une confession de foi qui n'est pas infallible*, pag. 351. seqq.*

Atque hic obiter notetur singulare phenomenon quod apparet in protestantisismo: sine libertate examinis protestantisismus natus non esset; cum practica hæc libertate examinis penitus protestantisismus extingueretur. En inter quas angustias coarctantur protestantes; necessaria est hæc libertas ut vivant; necessario auferenda est ne moriantur! Ita Deus exæcat humanam sapientiam extollentem se adversus Ecclesiam.

merito quibus priori illa ætate vivere contigit, et absque culpa eorum qui postea nati sunt. Quod quam absonum sit et a divina pietate alienum nemo est qui non videat. Primi enim certi omnino fuissent se tenere veritatem divinitus traditam; certi fuissent se in vera esse et unica salutis via quamdiu cum Ecclesia crederent; non potuissent omni doctrinæ vento jactari, aut naufragium facere circa fidem; contra vero reliqui incerti in his omnibus hætere deberent cum æterni exitii formidine. Igitur aut nunquam Ecclesia infallibilis fuit, aut talis semper est (1).

Sane divinæ promissiones quibus præclara hæc Ecclesiæ dos ininitur, absolutæ sunt, Christus enim aperte edicit: « Et portæ inferi non prevalebunt adversus eam » (*Matth.* XVI), ac discessurus ex hoc mundo ad Patrem ait discipulis suis: « Ego rogabo Patrem et alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum, spiritum veritatis » (*Joan.* XIV, 16), qui deinceps exponit ejusmodi sit officium

(1) Ex his patet quam absurda sit illorum novatorum sententia, qua statunt Ecclesiam immaculatam ac proinde infallibilem persistisse usque ad tertium aut quartum seculum, ita ut omnes controversiæ sint ad illam beatam epocham revocandæ. Dum hæc oggerunt novatores, profecto non attendunt ad solemnem ac indefinitam illam promissionem quam Christus fecit Ecclesiæ in apostolis suis dicens: « Ecce ego vobiscum sum (docentibus et baptizantibus) usque ad consummationem sæculi; » neque attendunt ad parem exceptionem, quam facere eodem jure potuissent singulae sectæ, cum ab Ecclesia damnatæ sunt. Ariani enim excipere potuissent Ecclesiam infallibilem persistisse usque ad sec. 3; manichæi usque ad sec. 2; gnostici usque ad sec. 1; docetæ ejusmodi infallibilitatem perisse cum apostolis, imo cum Christo, prout reipsa vidimus gnosticos, testibus Ireneo ac Tertulliano, ita sensisse, dum se apostolis præferbant. Quod si semel admittatur, ad tempus Ecclesiam infallibilitate instructam esse, nulla ratio assignari potest quare non sit perpetua, et possit aut debeat coarctari ad unum potius quam ad aliud seculum. Cum Newman op. et loc. cit. pag. 241. sibi hanc proposuisset difficultatem, quod nequeat scilicet assignari tempus quo coepit Ecclesia a veritate aberrare, respondet, hoc argumentum nihil valere, quia etiamnum sunt in Ecclesia (suo modo concepta) tot scissiones, quin earum exordium cognoscatur, ac propterea id accidisse prælatum ac sensim sine sensu. Adicit hoc esse *factum historicum*; satis esse ut omnes (hæretici protestantes) conveniant in admittendis quatuor prioribus seculis, ut scilicet unionis et pacis; quod pluribus confirmare nititur pag. 244-246. Juxta ipsum pag. 247. divisio coepit aut in concilio Sardicensi an. 517. aut non serius conc. Nicæno II. an. 78 (in his duobus aut, fit saltus a sec. 4. ad sec. 8. *parva res!*). Nam in hoc inveniuntur plures errores, inter quos eminent decretum de cultu imaginum, quem ipse spectat ut corruptionem. Jam vero quid hæc sibi volunt? Contenditne Newman, Christum non stetisse promissis suis post elapsam sec. IV. sec. VIII. ac aliud ipso agente et incogitante, aut dormiente inimicum hominem superseminasse zizania in ejus agro? Quis dici ferat, Christum deluisse a distractione aut somno suo exenti a Luthero, Calvino, Zwinglio, Henrico VIII. aliisque ejusmodi libidinosi monstris ut prospiceret Ecclesiæ suæ? Deinde, quo jure protestantes assignant IV. seculum? Præterquam quod nos, adductis suo loco documentis, contrarium evicimus (vid. tract. *De vera relig.* p. II. prop. v. n. 97). hæc sentiendi ratio totum everit christiane religionis systema, atque ea semel posita, nulla amplius suppeteret via revocandi ad bonam frugem incredulos, vocatianos et rationalistas. Factum porro quod Newman vocat *historicum* unice ininitur in anticipatis protestantium judiciis, ut liquet ex imaginum cultu sancito a conc. Nicæno II. quem ipse vocat *corruptionem*, sed alii protestantes et anglicani probant, et nos ab omni labe vindicavimus in proposito tractatu *De cultu sanctorum*. Eadem ratione eodemque jure quo protestantes et anglicani vocant corruptionem cultum sanctorum, sociniani corruptionem et idololatriam cultum Christo Deo exhibitum appellant. Verum de hoc argumento paulo post iterum recurret sermo in solutione hujus difficultatis.